

Dr. sc. Gabrijela MIHELČIĆ,¹
redovita profesorica
Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci
gabrijela.mihelcic@pravri.uniri.hr

UDK 342.722(4-67EU)
341.231.14
Izvorni znanstven rad
Rad stigao: 1. svibnja 2025.
Rad prihvaćen: 19. svibnja 2025.

Dr. sc. Maša MAROCHINI ZRINSKI,²
ustavna sutkinja, izvanredna profesorica
Ustavni sud Republike Hrvatske
Masa_Marochini_Zrinski@usud.hr

REINTERPRETACIJA „NEDVOSMISLENIH“ RELEVANTNIH ODREDABA - POVREDA NAČELA PRAVNE SIGURNOSTI

Sažetak: U radu se govori o načelu pravne sigurnosti i mogućnosti da se, sukladno zaključcima u pravnoj teoriji, promatra kao: dio širega izraza vladavine prava, odnosa pravne sigurnosti i kvalitete zakona te, pravne sigurnosti u svijetlu prava na pošteno suđenje. Potonje predstavlja središnji dio rada.

Kada je riječ o pravnoj sigurnosti kao sastavnici šireg pojma vladavine prava moguće je kazati da se pojavljuje kroz kategorije predvidljivosti zakona, zabrane retroaktivnosti i poštivanja načela presuđene stvari, a sve ih obilježava zaključak o zahtjevnosti/nemogućnosti strogog odvajanja pojedinih kategorija.

Načelo pravne sigurnosti, osim povodom zaštitom prava iz Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u okviru Vijeće Europe, pojavljuje se i u vezi s drugim instrumentima prava Europske unije i zaštitom koja se njima pruža. Kada je, pak, riječ o Konvenciji za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i njom zaštićenih prava, pojavljuje se i u vezi sa zaštitom drugih konvencijskih prava, ponajprije, derogabilnih prava sadržanih u člancima 8.-11., pored prava na pošteno suđenje u građanskim stvarima iz članka 6. stavka 1.

Zaključno, istraživanje ovog rada je potvrdilo tezu da pravna sigurnost prožima sve zaštićene aspekte prava na pošteno suđenje i samu suštinu prava, ali i da je potrebno imati na umu da je striktnije odjeljivanje pojava ili kategorija vrlo nezabvalno.

Ključne riječi: pravo na pošteno suđenje, pravna sigurnost

I. Uvod

U veljači ove godine (6. veljače 2025.) Europski sud za ljudska prava (dalje u tekstu: Europski sud, Sud ili ESLJP) donio je odluku u predmetu *Ukrkava, TOV protiv Ukrajine*³ u kojem je podnositelj tvrdio da su mu povrijeđena dva prava zaštićena Konvencijom

¹ Dr. sc. Gabrijela Mihelčić, redovita profesorica Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci (*Full Professor, Chair of Civil Law, Faculty of Law, University of Rijeka*): gabrijela.mihelcic@pravri.uniri.hr, ORCID ID: orcid.org/0000-0002-8441-2277.

² Dr. sc. Maša Marochini Zrinski, izvanredna profesorica, ustavna sutkinja, Ustavni sud Republike Hrvatske (*Associate Professor, judge of the Constitutional Court of Croatia*): Masa_Marochini_Zrinski@usud.hr, ORCID ID: orcid.org/0000-0002-7956-2668).

³ Zahtjev br. 10233/20, odluka od 6. veljače 2025. ova i ostale odluke na <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%20ili> https://uredzastupnika.gov.hr/sudska-praksa-729/729, (30. 4. 2025.),

za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda:⁴ pravo na pošteno suđenje u građanskim stvarima iz članka 6. stavka 1. Konvencije⁵ i pravo na mirno uživanje imovine iz članka 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju. Europski sud našao je povredu prava na pošteno suđenje,⁶ dok nije ispitivao povredu drugog prava upotrijebivši poznatu formulaciju da „je već obradio glavno pitanje u zahtjevu podnositelja i da nije potrebno donijeti posebnu odluku o dopuštenosti i meritumu povrede članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju.“⁷

Zašto je predmet *Ukrkava, TOV* zanimljiv? Kako je rečeno, riječ je bila o povredi prava na pošteno suđenje, a o ovom je članku i u njemu predviđenom pravu puno kazano, i u praksi Europskog suda (pa i u hrvatskim predmetima), i u pravnoj teoriji. Jednako kao i Europski sud, zaštićuje ga i Ustavni sud Republike Hrvatske (dalje u tekstu: Ustavni sud ili US) s naslova članka 29. stavka 1. Ustava Republike Hrvatske.⁸

Temeljna su obilježja prava na pošteno suđenje i njegove zaštite: a) da je riječ o skupu postupovnih jamstava kojima se osigurava pravičnost postupka; b) da, imajući u vidu mjesto koje ima u demokratskom društvu, nema opravdanja za restriktivno tumačenje tih jamstava; c) da načelo pravičnosti sudskog postupka treba poštovati u svim okolnostima; d) da odgovor na pitanje što čini pravičan postupak ne može podlijegati jednom nepromjenjivom pravilu, već ovisi o svim okolnostima svakog pojedinog slučaja; e) što traži da se postupak razmotri kao jedinstvena cjelina, a ne na temelju jednog izoliranog čimbenika, događaja ili aspekta, iako nije isključeno da on može biti od odlučujućeg značaja pri ocjeni pravičnosti postupka.⁹

Već se iz ovog sumarnog prikaza vidi u kojoj je mjeri pravo na pošteno suđenje minuciozno analizirano i koliko se detaljno praksa njime bavi. No, i nadalje, budući da se praksa uz Konvenciju razvija i buja, a načela i metode tumačenja Konvencije tako traže,¹⁰ postoji potreba da se još ponešto kaže, a predmet *Ukrkava, TOV* i u njemu izraženo stajalište o povredi načela pravne sigurnosti to zavrjeđuje.

Za razmjere uvoda, treba naglasiti kako Europski sud redovito ponavlja da pravo na pošteno suđenje uvijek treba tumačiti u svjetlu Preambule Konvencije u kojoj su države ugovornice jasno i nedvosmisleno artikulirale svoju volju zaključujući da je vladavina prava dio njihova zajedničkog nasljeđa. Jedan je od fundamentalnih aspekata vladavine prava načelo pravne sigurnosti i njegova zaštita kako je kazano u predmetu *Brumărescu protiv Rumunjske*¹¹ (i puno puta ponovljeno) uz naglasak da ono, *inter alia*, „jamči stabilnost pravnih situacija i pridonosi povjerenju javnosti u sudove.“¹²

⁴ NN, MU, br. 18/97, 6/99, 14/02, 13/03, 9/05, 1/06, 2/10 i 13/17, dalje u tekstu: Konvencija ili EKLJP.

⁵ Njegovom je prvom rečenicom određeno: „Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi ili u slučaju podizanja optužnice za kazneno djelo protiv njega svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično, javno i u razumnom roku ispita njegov slučaj.“

⁶ *Ukrkava, TOV*, § 50.

⁷ *Ibidem.*, § 52.

⁸ NN, br. 56/90, 135/97, 113/00, 28/01, 76/10, 85/10 i 5/14, dalje u tekstu: Ustav.

⁹ Cit. prema: US, U-III-3538/2017 od 18. travnja 2019., ova i ostale odluke na: <https://www.usud.hr/hr/praksa-ustavnog-suda>, (18. 4. 2025.). V. još US, U-III-5172/2016 od 17. lipnja 2020.

¹⁰ V. kod Mihelčić, Gabrijela, Marochini Zrinski, Maša, Utjecaj konvencijskih načela tumačenja na pojedine građanskopravne institute (odabrana pitanja), Zbornik radova Pravnog fakulteta u Nišu, 2018., br. 1 vol. 78; str. 127.-148.

¹¹ [VV], zahtjev br. 28342/95, ECHR 1999-VII.

¹² *Brumărescu*, § 61. V. odluku US, U-III-6021/2016 od 11. siječnja 2017.

U predmetu *Ukrkava, TOV* povreda prava na pošteno suđenje pokazala je vertikalnu i suštinsku povredu načela pravne sigurnosti. Što je bilo u predmetu *Ukrkava, TOV*, kakva je povreda prava na pošteno suđenje bila „na dijelu“? Da bi se odgovorilo potrebno je ukratko prikazati historijat predmeta, ali prije toga treba kazati nekoliko riječi o načelu pravne sigurnosti.

II. Povreda načela pravne sigurnosti kao povreda prava na pošteno suđenje

1. Opće naznake o načelu pravne sigurnosti

1.1. Već prva rečenica ovog poglavlja mora sadržavati jasnu naznaku da nije ambicija rada detaljnije analizirati načelo pravne sigurnosti. Kazati će se tek nekoliko riječi, jer je već naznačeno da je ono, točnije njegova povreda (u jednom segmentu), razlog za zaključak o povredi prava na pošteno suđenje u predmetu *Ukrkava, TOV*.

Omejec je načelu pravne sigurnosti posvetila poglavlje koje je strukturirala u tri temeljna dijela: a) načelo pravne sigurnosti kao izraz vladavine prava, b) pravna sigurnost i kvaliteta zakona te, c) pravna sigurnost i pravo na pošteno suđenje¹³ i već ovim pokazala svu kompleksnost ovog načela. U radu se promatra jedan fragment zaštite koji se pojavio povodom reinterpretacije nedvosmislenih relevantnih odredbi, a za koji bi se, slijedeći autoričinu nomenklaturu, moglo reći da ulazi u dio pod „c) pravna sigurnosti i pravo na pošteno suđenje.“

1.1.1. U praksi Europskog suda načelo pravne sigurnosti ima vrlo važno mjesto. Kao što slijedi iz naprijed navede podjele, ono je sastavni dio šireg pojma vladavine prava koji ESLJP tumači kao temeljnu vrijednost europskih demokracija.

Kada se govori o pravnoj sigurnosti kao sastavnici šireg pojma vladavine prava, ponajprije, treba imati na umu tri važna zahtjeva: predvidljivost zakona, zabranu retroaktivnosti i poštovanje načela presuđene stvari (*res judicata*).¹⁴

1.1.1.1. Što se tiče predvidljivosti zakona,¹⁵ još je u predmetu *Sunday Times protiv Ujedinjenog Kraljevstva*¹⁶ (iz 1979.) jasno izraženo stajalište kako „iz izraza 'propisano zakonom' proizlaze dva zahtjeva: a) da zakon mora biti dostupan, što traži da adresati imaju naznaku primjerenu okolnostima pravnih pravila primjenjivih u konkretnom slučaju te, b) da se norma ne može smatrati 'zakonom' ako nije dovoljno precizna i omogućuje adresatima uskladiti svoje postupanje - očekuje se da su adresati u stanju, ako je potrebno i uz odgovarajući savjet, predvidjeti do razumnog stupanja posljedice svog postupanja. One (posljedice) ne moraju biti apsolutno predvidljive (što je iskustveno nemoguće) - pa, iako je izvjesnost vrlo poželjna, može voditi pretjeranoj rigidnosti i potrebno je da 'zakon ide u korak s vremenom.' U skladu s tim, mnogi zakoni obiluju terminologijom čije je tumačenje prepušteno praksi u konkretnom slučaju.“¹⁷

Jednaka stajališta vidljiva su i u praksi ESLJP-a koja je uslijedila, posebice kada je bila riječ o ispitivanju povreda članaka 8. do 11. Konvencije, odnosno „nužnosti mijenjanja“ u okviru kojeg ispitivanje „zakonitost ograničenja prava“ predstavlja bitnu kom-

¹³ Omejec, Jasna, Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u praksi Europskog suda za ljudska prava, Strasbourgski acquis, Novi informator, Zagreb, 2013., str. 1091.-1106.

¹⁴ *Ibidem.*, str. 1091.-1094.

¹⁵ U ovom se dijelu, na kraju, kaže i nekoliko riječi o pravnoj sigurnosti i predvidivosti zakona.

¹⁶ Zahtjev br. 6538/74, presuda od 26. travnja 1979.

¹⁷ *Sunday Times*, § 59.

ponentu i dosljedno slijedi zahtjev za „predvidljivošću zakona“ kao elementom pravne sigurnosti u okviru šireg pojma vladavine prava.^{18 19}

1.1.1.2. Kada je riječ o zabrani retroaktivnosti, najvažnije je istaknuti da obuhvaća važna pitanja retroaktivnog djelovanja pravnih normi (osobito zabranjeno u kaznenom pravu). Pri tom, Konvencija izrijeком u članku 7. zabranjuje retroaktivnu kriminalizaciju djela ili propusta, odnosno afirmira načelo *nullum crimen, nulla poena sine lege*.²⁰ Ključnim predmetom za ovo pitanje smatra se *Scoppola protiv Italije* (br. 2)²¹ i u njemu naglašeno načelo primjene blažeg zakona za počinitelja (kao aspekt načela zabrane retroaktivnosti na štetu optuženika).²²

U ovom je kontekstu zanimljiva i praksa Europskog suda koja se bavila odlukama našeg Ustavnog suda uz pitanje izmjene kriterija dopuštenosti podnošenje ustavne tužbe u predmetima koji su se ticali tzv. uvjeta u zatvorima. Odnosno, retroaktivnom primjenom uvjeta dopuštenosti - koji, nomenklaturom, ulaze u okvir članka 6. Konvencije i o njima je moguće govoriti u svjetlu načela pravne sigurnosti kao odraza vladavine prava, kao i o pravnoj sigurnosti promatranoj u okviru prava na pošteno suđenje.

ESLJP u predmetu *Hanževački protiv Hrvatske*²³ (u kojem se pozvao na predmete o kojim se u radu poslije više govori) kaže: „Stoga je na Sudu utvrditi je li ograničenje koje je primijenio Ustavni sud bilo jasno, dostupno i predvidljivo u smislu sudske prakse Suda, je li težilo legitimnom cilju i je li bilo razmjerno tom cilju.“²⁴ Iako razvoj sudske

¹⁸ Kada govorimo o pravnoj sigurnosti i predvidivosti zakona, opet govorimo o ispreplitanju navedenog načela kroz širi značaj vladavine prava, no, i kao o samostalnom načelu istaknutom prvi put u spomenutoj presudi *Sunday Times*. Zakonitost kao kategorija nužna za pravnu sigurnost u kontekstu testa nužnosti pojavila se, primjerice, u premetu *Marić protiv Hrvatske*, zahtjev br. 50132/12, presuda od 12. lipnja 2014., gdje je Sud istaknuo kako nepostojanje zakonske odredbe dovodi do povrede prava te da „(...) pitanje nedostatka izvjesnosti i predvidivosti mjerodavnog domaćeg prava ... postavlja pitanje je li domaće zakonodavstvo propustilo pružiti primjerenu pravnu zaštitu protiv moguće arbitrarnosti kako to nalaže zahtjev zakonitosti na temelju članka 8. Konvencije ... Sud nalazi da miješanje u podnositeljeva prava zajamčena na temelju članka 8. nije bilo u skladu sa zakonom, kako se zahtijeva na temelju te odredbe, zbog čega je nepotrebno istražiti je li miješanje služilo 'legitimnom cilju' i je li bilo 'potrebno u demokratskom društvu'“ *Marić*, §§ 70 i 71. Slično je bilo i u predmetu *Ternovszky protiv Mađarske*, zahtjev br. 67545/09, presuda od 14. ožujka 2011., u kojem je zaključeno da su „nedostatak pravne sigurnosti i prijetnja zdravstvenim djelatnicima smanjili mogućnost odabira podnositeljice zahtjeva ... Za Sud je takva situacija nesuglasna s pojmom 'predvidljivosti', a time i s pojmom 'zakonitosti',“ *Ternovszky*, § 26. Svakako da se nedostaci u predvidljivosti mogu promatrati u kontekstu zabrane retroaktivnosti, odnosno u okviru članka 7. stavka 1. i u njemu sadržanom načelu, o čemu se govori nastavno.

¹⁹ Omejec dodatno spominje i primjenjivost zakona, naglašavajući važnost ocjene o primjenjivosti prava u praksi kako prije donošenja, tako i naknadno. Omejec, Jasna, op. cit., str. 1091.

²⁰ Članak 7. Konvencije kaže da nitko ne može biti proglašen krivim za kazneno djelo koje u trenutku počinjenja, po unutarnjem ili po međunarodnom pravu nisu bili predviđeni kao kazneno djelo. Također, ne može se odrediti teža kazna od one koja je bila primjenjiva u trenutku kada je kazneno djelo počinjeno. V. npr. presudu Velikog vijeća u predmetu *Rio Prada protiv Španjolske*, zahtjev br. 42750/09, presuda od 21. listopada 2013.

²¹ Zahtjev br. 10249/03, presuda od 17. rujna 2009.

²² Zahtjev br. 10249/03, presuda od 17. rujna 2009.

²³ Zahtjev br. 49439/21, presuda od 5. rujna 2023.

²⁴ V. predmet *Petko Petkov protiv Bugarske*, zahtjev br. 2834/06, odluka od 19. veljače 2013., § 30.

prakse sam po sebi nije u suprotnosti s pravilnim djelovanjem pravosudnog sustava (ovdje ESLJP upućuje na predmete: *Grkokatolička župa Lupeni i drugi protiv Rumunjske*,²⁵ *Nejdet Šahin i Perihan Šahin protiv Turske*²⁶ i *Legrand protiv Francuske*²⁷) u predmetima u kojima su promjene domaće sudske prakse utjecale na parnične postupke koji su bili u tijeku, Sud je smatrao da nije povrijeđen članak 6. EKLJP samo onda kada je način na koji se pravo razvijalo strankama bio dobro poznat ili, barem, razumno predvidljiv i kada nije postojala nikakva neizvjesnost u pogledu njihove pravne situacije.²⁸ „²⁹

1.1.1.3. Sublimacija načela pravne sigurnosti kao odraza vladavine prava i prava na pošteno suđenje vidljiva je i kroz poštivanje načela *res judicata*. Polaznu točku za analizu navedenog načela predstavlja dobro poznata odluka iz već spomenutog predmeta *Brumărescu* (1999.) u kojem je ESLJP našao povredu pravne sigurnosti, budući da je država „poništila“ pravomoćnu sudsku odluku, ističući važnost pravomoćnosti kao temeljnog elementa vladavine prava.³⁰ Isti je zaključak vidljiv i u slučajevima neujednačenosti prakse najviših sudova³¹ (tako je u predmetu *Brezovec protiv Hrvatske*³² povrede postojala zbog neujednačene prakse Ustavnog suda dok je u predmetu *Vusić protiv Hrvatske*³³ do povrede načela pravne sigurnosti došlo zbog neujednačene prakse Vrhovnog suda). Također, i u ovim primjerima vidimo ispreplitanje načela pravne sigurnosti kao odraza vladavine prava, kao i načela pravne sigurnosti u okviru prava na pošteno suđenje.³⁴

1.1.1.4. Iz svega naprijed navedenog među zaključak jest da je vrlo zahtjevno odvojiti načelo pravne sigurnosti kao izraz vladavine prava od njegova značenja u kontekstu kvalitete zakona. Ono se pojavljuje u kontekstu neujednačene sudske prakse,³⁵ zabrane retroaktivne primjene prava kao i u zabrane arbitrarnosti u postupanju te povrede načela *res judicata*.

Jednako kao što je složeno odvojeno promatrati načelo pravne sigurnosti i pravo na pošteno suđenje. Velika volatilnost pojavnih oblika i fluidnost granica između katego-

²⁵ [VV], zahtjev br. 76943/11, ECHR 2016 (izvadci), § 116.

²⁶ [VV], zahtjev br. 13279/05, odluka od 20. listopada 2011., § 58.

²⁷ Zahtjev br. 23228/08, odluka od 26. svibnja 2011., § 37.

²⁸ *V. Gil Sanjuan protiv Španjolske*, zahtjev br. 48297/15, odluka od 26. svibnja 2020., § 38.

²⁹ *Hanževački*, § 35.

³⁰ *V. Brumărescu*, § 61.

³¹ U nastavku rada biti će više riječi o neujednačenosti sudske prakse kada će se govoriti o načelu pravne sigurnosti u svjetlu prava na pošteno suđenje, ali je i na ovom mjestu nužno kazati nekoliko riječi.

³² *Brezovec protiv Hrvatske*, zahtjev br. 3488/07, presuda od 29. ožujka 2011.

³³ *Vusić protiv Hrvatske*, zahtjev br. 48101/07, presuda od 1. srpnja 2010.

³⁴ Zanimljivo je u ovom trenutku i spomenuti poznatu izjavu Europskog suda vezanu uz promjenu postojeće prakse i načelo pravne sigurnosti gdje kaže: „Iako Sud nije formalno vezan svojim prethodnim presudama, u interesu je pravne sigurnosti, predvidljivosti i jednakosti pred zakonom da ne odstupi bez dobrog razloga od presedana utvrđenih u prethodnim slučajevima.“ Riječ je o dobro poznatom predmetu *Christine Goodwin protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, [VV] zahtjev br. 28957/95, presuda od 11. srpnja 2002., § 74.

³⁵ Omejec kao primjer navodi predmete u kojima je utvrđena povreda članka 6. Konvencije zbog neujednačene prakse nacionalnih sudova u primjeni restitucijskog zakonodavstva: *Tudor Tudor protiv Rumunjske*, zahtjev br. 21911/03, odluka od 24. ožujka 2009. - kao primjer neudjenačene prakse istog suda u istovrsnim slučajevima, *Živić protiv Srbije*, zahtjev br. 37204/08, odluka od 13. rujna 2011. i *Brezovec* kao primjer neujednačene prakse Ustavnog suda. Omejec, Jasna, op. cit., str. 1105.- 1110.

rija pojaviti će se i poslije kada bude više riječi o pravnoj sigurnosti i pravu na pošteno suđenje.

1.2. Načelo pravne sigurnosti prožima i „utkano“ je u sve instrumente europskog prava, pa se o njemu, osim u svjetlu Konvencije i njome zaštićenih prava, može govoriti na znatno široj razini (ili užoj, promatra li se EU-a kao organizacija, ipak, bitno manjeg broja država ugovornica a široj promatraju li se nadležnosti Suda Europske unije, dalje u tekstu: Sud EU ili SEU, u odnosu na nadležnosti ESLJP-a).³⁶

Ilustrativno je pročitati u Mišljenju nezavisnog odvjetnika koje je prethodilo predmetu *Hann-Invest d.o.o.* u spojenim predmetima C-554/21, C-622/21 i C-727/21³⁷ na koji način nezavisni odvjetnik promatra načelo pravne sigurnosti.³⁸ A kaže, pozivajući se na predmet Španjolska i dr./Komisija,³⁹ da je načelo pravne sigurnosti opće načelo prava Unije čiji je cilj zajamčiti predvidljivost situacija i pravnih odnosa obuhvaćenih pravom Unije (§ 50). Njim se, između ostalog, zahtjeva da pravna pravila budu jasna i precizna i da se njihova primjena može predvidjeti i na taj način omogućuje adresatima da se precizno upoznaju s obvezama koje im se nameću predmetnim propisom te da budu jasno upoznate sa svojim pravima i obvezama i na temelju toga djeluju,⁴⁰ § 50.⁴¹

U predmetu *Ukrkava, TOV* podnositelj je tvrdio da je najviši ukrajinski sud u njegovu predmetu jasnu i nedvosmisleni odredbu domaćeg prava primijenio na nepredvidiv

³⁶ Ne mogu se ne uočiti zanimljive veze kojima se spajaju prakse dva europska suda, ESLJP-a i Suda EU-a, u vezi sa zaštitom konvencijskih prava, pa i prava na pošteno suđenje iz članka 6. stavka 1. Konvencije. Tako se jedan sud poziva na praksu drugog i *vice versa* približavajući i dovodeći u međusobnu vezu krugove zaštite koju pružaju. Dobar je primjer predmet *Nina Dimitrova protiv Bugarske*, zahtjev br. 40669/16, odluka od 16. travnja 2024., u kojem se (utvrđujući da je podnositeljici povrijeđeno pravo na mirno uživanje imovine iz članka 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju), Europski sud poziva se na praksu Suda EU-a i zaštitu koju taj sud pruža štiteći potrošače od nepoštenosti ugovornig odredbi u potrošačkim ugovorim. V. *Nina Dimitrova*, §§ 98-106. Za predmet *Nina Dimitrova*, historijat i detaljnije, Mihelčić Gabrijela, Polić, Tajana, Jesu li postupovna jamstva dobila novo ruho u ovrši na nekretnini?, Zbornik pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 46, br. 1, str. 15.-35. (2025).

³⁷ *Financijska agencija protiv Hann-Invest d.o.o.* (C-554/21), *Mineral-Sekuline d.o.o.* (C-622/21) i *Udruga KHL Medveščak Zagreb* (C-727/21), spojeni predmeti C-554/21, C-622/21 i C-727/21, presuda od 11. srpnja 2024., ova i ostale odluke na <https://curia.europa.eu/juris/recherche.jsf?language=hr>. (30. 4. 2025.).

³⁸ Mišljenje nezavisnog odvjetnika Priita Pikamäea od 26. listopada 2023.

³⁹ Španjolska i dr./Komisija, C649/20 P, C658/20 P i C662/20, presuda od 2. veljače 2023., § 81, EU:C:2023:60.

⁴⁰ Baš je ovako kazano u predmetu *Avicarvil Farms*, C443/21, presuda od 17. studenoga 2022., § 46.

⁴¹ Nezavisni odvjetnik, govoreći o načelu pravne sigurnosti, dalje naglašava da je, u okviru svojeg nadzora poštovanja članka 6. stavka 1. Konvencije Europski sud već pravilno primjetio, kako je moguća neusklađenost sudske prakse nacionalnih sudova ili unutar istog suda svojstvena svakom pravosuđnom sustavu. Ona, *per se* nije protivna EKLJPu, već se načelom pravne sigurnosti koje je presumirano u svim člancima Konvencije osobito nastoji zajamčiti „stabilnost pravnih situacija i dati prednost povjerenju javnosti u pravosuđe.“ Nastavlja da „zadržavanje neusklađenosti sudske prakse može dovesti do stanja pravne nesigurnosti koje može umanjiti povjerenje javnosti u pravosuđni sustav, iako je to povjerenje jedna od temeljnih sastavnica vladavine prava. U tim je okolnostima ESLJP presudio da države ugovornice imaju obvezu organizirati svoj pravosuđni sustav na način da se izbjegne donošenje različitih presuda i provjeriti uspostavu mehanizama koji mogu osigurati usklađenost prakse unutar sudova i ujednačavanje sudske prakse.“

način i time povrijedio načelo pravne sigurnosti što je za ishod imalo povredu prava na pošteno suđenje iz članka 6. stavka 1. Konvencije.

2. Historijat predmeta *Ukrkava, TOV*

U predmetu *Ukrkava, TOV* podnositelj zahtjeva sklopilo je ugovor o kreditu osiguran hipotekom s Državnom štedionicom („Bankom“). Prema hipotekarnom ugovoru (i ukrajinskom pravu) za ostvarenje tražbine potrebno je da se po njezinu dospijanju, odnosno nastupu ovršnosti hipotekarni ugovor „potvrdi“ (eng. *notarisation*, riječ je o svojevrsnoj potvrdi ovršnosti *sui generis* koja je po ovom pravu vezana uz rok - op. aut.). Naime, zastara tražbine osigurane hipotekom iznosi 10 godina, takav je rok zastarijevanja bio i predviđen u hipotekarnom ugovoru, međutim, ukrajinsko pravo predviđa svojevrsan „međukorak“ - ishođenje potvrde ovršnost koje je vezano uz poseban rok (zastarni/prekluzivne naravi - op. aut.), njegovim istekom prestaje pravo tražiti prisilno namirenje hipotekarne tražbine.

Banka je 4. svibnja 2016. zatražila povrat kredita, jer podnositelj zahtjeva nije ispunio svoju obvezu (dana 9. studenog 2017. godine Banka je potvrdila ispravu o hipoteci kod javnog bilježnika). Podnositelj je 6. prosinca 2017. pokrenuo postupak protiv Banke radi proglašenja da je javnobilježnička isprava neovršiva jer je, između ostalog, potvrđena prekasno.

Trgovački sud prihvatio je zahtjev podnositelja (primijenivši članak 88. stavak 1. ukrajinskog Zakona o javnom bilježništvu i u njemu predviđeno da je hipotekarni ugovor u opisanom slučaju potrebno potvrditi po javnom bilježniku u roku od godine, ako su obje strane u ugovoru o kreditu pravne osobe). Viši sud potvrdio je ovu odluku (2018.), da bi najviši ukrajinski sud (2019.) ukinuo odluke nižih sudova zauzimajući o temeljnom (problematičnom) pitanju (za odgovor na koje su zatražena i tumačenja ukrajinskih pravih teoretičara) drukčije stajalište.

Upozoreno je da je opći trogodišnji zakonski rok zastare za pokretanje parničnog postupka za fizičke i pravne osobe izravno povezan s rokom za ishođenje javnobilježničke potvrde i da bi ovi rokovi, unatoč razlici u svojoj prirodi, trebali biti jednaki te da je još od 1995. zakonski rok zastare za fizičke i pravne osobe izjednačen, a članak 88. Zakona o javnom bilježništvu kolidirajući i neusklađen s važećim građanskim zakonodavstvom, prema kojem je rok zastare ovisi o predmetu spora, za razliku od prijašnjeg uređenje u kojem su rokovi zastare bili uređeni s obzirom na to tko su stranke. Ovo je bio razlog zbog kojeg je Vrhovni sud zaključio da su odredbe Zakona o javnom bilježništvu diskriminirajuće.

4. rujna 2019. podnositelj zahtjeva je ovršen.

U međuvremenu pred Ustavnim sudom pokrenut je postupak ocjene ustavnosti članka 88. stavka 1. Zakona o javnom bilježništvu. 2020. Ustavni sud je utvrdio da je predmetna odredba suglasna s Ustavom smatrajući da je utvrđivanjem različitih rokova ukrajinski Sabor djelovao unutar svoje isključive zakonodavne ovlasti da odredi organizaciju i rad javnih bilježnika te da je osporena zakonska odredba jasna, razumljiva i nedvosmislena i nema mjesta njezinom slobodnom tumačenju.

3. Opća načela zaštite prava na pošteno suđenje u segmentu načela pravne sigurnosti

3.1. Općenite naznake

3.1.1. U Vodiču koji prati članak 6. Konvencije⁴² za načelo pravne sigurnosti, između ostalog, se kaže: „Jedan je od temeljnih aspekata vladavine prava načelo pravne sigurnosti implicitno je sadržano u svim člancima Konvencije.“⁴³ Načelo pravne sigurnosti i njegova zaštita imanentna je svim konvencijskim pravima, pa ne čudi da se pojavljuje i u vezi sa zaštitom prava na mirno uživanje imovine,⁴⁴ kako je na određeni način slijedilo i iz predmeta *Ukrkava, TOV*.

Tako, u često navođenom predmetu *Nejdet Şahin i Perihan Şahin* ESLJP podcrtava „ocjena okolnosti koje su mu dostavljene radi ispitivanja uvijek je bila zasnovana na načelu pravne sigurnosti, koji je implicitan u svim člancima Konvencije i predstavlja jedan od fundamentalnih aspekata vladavine prava⁴⁵ - nesigurnost, bilo da je pravna, administrativna ili proizlazi iz prakse koju primjenjuju vlasti - čimbenik je koji mora biti uzet u razmatranje kada se ispituje postupanje države,“ (§ 56).⁴⁶

Dapače, osim „materijalnog“ aspekta načelo pravne sigurnosti ima i svoju „procesnu“ dimenziju, pa se u ovom kontekstu može podsjetiti jednog hrvatskog predmeta i u njemu raspravljenog pitanja o zahtjevima iz članka 35. stavka 1. Konvencije koji se odnose na iscrpljenje domaćih pravnih sredstava i šestomjesečnog roka u službi načela pravne sigurnosti.⁴⁷

Na određeni je način (kako je već prije bilo riječi) i ovdje moguće kazati da su granice često fluidne. U pojedinim je predmetima Europski sud inzistirao na zaštiti pravne sigurnosti na temelju određenog činjeničnog supstrata konkretnog slučaja kroz prizmu zaštite prava na mirno uživanje imovine „osjećajući“ povredu tog prava snažnijom (primjer bi bio premet *Valverde Digon protiv Španjolske*⁴⁸ o kojem se poslije više govori), a u pojedinim predmetima kroz prizmu prava na pošteno suđenje (primjer bi bio predmet *Andelković protiv Srbije*⁴⁹ o kojem se, također, poslije više govori). Indikativno je da je

⁴² Guide on Article 6 of the European Convention on Human Rights (verzija 31. kolovoza 2024.), Council of Europe/European Court of Human Rights, 2024., https://ks.echr.coe.int/documents/d/echr-ks/guide_art_6_civil_eng, (18. 4. 2025.), str. 86., dalje u tekstu: Vodič, 2024.

⁴³ Vodič, 2024., str. 86.

⁴⁴ Omejec, ističući predmet *Gashi protiv Hrvatske*, zahtjev br. 32457/05, odluka od 13. prosinca 2007., § 43, i u njemu zaštićeno pravo na mirno uživanje imovine kaže da se suština povrede utvrđena od strane ESLJP-a sastojala u tome što je „ništetnost kupoprodajnog ugovora utvrđena po domaćim sudovima bila protivna načelu pravne sigurnosti i nije imala legitiman cilj.“ Omejec, Jasna, op. cit., str. 294.

⁴⁵ *V. Beian protiv Rumunjske (br. 1)*, zahtjev br. 30658/05, ECHR 2007-XIII (izvod) § 39, *Iordan Iordanov i drugi protiv Bugarske*, zahtjev br. 23530/02, odluka od 2. srpnja 2009. § 47 i *Ştefăniţă i drugi protiv Rumunjske*, zahtjev br. 38155/02, odluka od 2. studenoga 2010., § 31.

⁴⁶ *V. Beian (br. 1)*, § 33, *Ştefăniţă i drugi*, § 32, i dr.

⁴⁷ Riječ je o predmetu *Dolenec protiv Hrvatske*, zahtjev br. 25282/06, odluka od 26. studenoga 2009. u kojem ESLJP kaže: „Sud uz to primjećuje da je svrha pravila o šestomjesečnom roku promicati pravnu sigurnost i osigurati da se predmeti koji otvaraju pitanja iz Konvencije rješavaju u razumnom roku,“ § 192. V. kod Omejec, Jasna, op. cit. str. 565.

⁴⁸ Zahtjev br. [22386/19](#), odluka od 26. siječnja 2023., § 53.

⁴⁹ Zahtjev br. [1401/08](#), odluka od 9. travnja 2013.

i sam podnositelj u prvom predmetu smatrao da su mu povrijeđena oba prava, pa se ESLJP odlučio veću težinu „staviti“ na zaštitu jednog. Tek napomena da ovo nije slučajno, već je službi konvencijske zaštite sukladno načelu učinkovitosti koje traži da ona ne bude „teorijska i iluzorna.“

3.1.2. Zadržimo li se na pravu na pošteno suđenje i ulozi načela pravne sigurnosti u njegovoj zaštiti treba reći da je ona najšire postulirane i da je moguće govoriti o nekoliko specifičnih „krakova“ zaštite. Za načelo pravne sigurnosti, naime, može se reći da djeluje vertikalno, kao opće načelo utkano u konstrukciju prava na pošteno suđenje kao skupa postupovnih jamstava, ali i vertikalno, ulazeći u sadržaj svakog od zaštićenih aspekata ili vidova prava na pošteno suđenje (prava na pristup sudu, prava na suđenje u razumnom roku,⁵⁰ i dr.).

U odluci Ustavnog suda, U-III-6021/2016 od 11. siječnja 2017. usvojena je ustavna tužba i nađena povreda. Ne ulazeći u historijat predmeta, jer on nije ovdje relevantan, predmet je zanimljiv jer ulazi u krug onih u koji su se ticali načela pravne sigurnosti i u kojima se Ustavni sud referirao na ovo pitanje. Što je rekao Ustavni sud u spomenutoj odluci?

Najprije to da je sadržaj ustavnog prava zajamčenog člankom 29. stavkom 1. Ustava ograničen na postupovna jamstva pravičnog suđenja i da ocjenjujući navode ustavne tužbe sa stajališta tog ustavnog prava, Ustavni sud ispituje eventualno postojanje povreda u postupcima pred sudovima i na temelju toga ocjenjuje je li postupak - razmatran kao jedinstvena cjelina - bio vođen na način koji je podnositelju osigurao pravično suđenje.

Zatim, da postupci pred sudbenim tijelima moraju biti u skladu s načelima vladavine prava, koja se može poistovjetiti i s dobrim radom pravosuđa pa bi prava zajamčena Ustavom bila iluzorna i teorijska (umjesto stvarna i učinkovita), kada ne bi postojala obveza sudbene vlasti da obrazlaže svoje odluke odnosno da pažljivo ispita tvrdnje predložene pred sudom odnosno nadležnim tijelom. U protivnom, riječ je o arbitrarnoj odluci, koja dovodi u pitanje načela dobrog rada pravosuđa i pravičnost suđenja. Stranke uvijek imaju pravo očekivati da će se na njihov slučaj primijeniti postojeća pravila.

Nastavljeno je, pozivom se na doktrinu četvrte instance i podsjećanjem da je najčešći problem u sudskom sustavu uz koji se vezuje načelo pravne sigurnosti problem neujednačene sudske prakse u istovrsnim sudskim stvarima.⁵¹ Ovo je točka do koje je usporediv predmet *Ukrkava, TOV*. Na njoj se zaštita koju je moguće promatrati u svjetlu pravne sigurnosti i prava na pošteno suđenje raslojava i, kako je spomenuto, moguće je govoriti o nekoliko pravaca u kojima se širi.

3.2. Pravci zaštite pravne sigurnosti u svijetlu prava na pošteno suđenje

3.2.1. U ustavnosudskom predmetu o kojem je *supra* bilo riječi ocjena o povredi prava na pošteno suđenje uslijedila je na temelju zaključka o potrebi ponavljanja postupka

⁵⁰ Grbić u kontekstu predmeta *Kutić protiv Hrvatske*, zahtjev br. 48778/99, odluka od 1. ožujka 2002., govoreći o suđenju u razumnom roku citira kako „Europski sud ponavlja da u slučajevima kada je protiv države podnesen značajan broj zahtjeva ... što može tražiti donošenje daljnjih propisa ... država uživa određenu slobodu procjene. Međutim, ... to ne može za sobom povlačiti posljedice koje nisu u skladu s Konvencijom (pa u konačnici) onemogućiti uspostavljanje potrebne pravne sigurnosti.“ Grbić, Sanja, Pošteno suđenje u građanskim postupcima u Hrvatskoj u svjetlu članka 6., stavka 1. Europske konvencije o ljudskim pravima, Pravni fakultet u Rijeci, Rijeka, 2014., str. 323.

⁵¹ Tako i Omejec. V. Omejec, Jasna, op. cit., str. 1103.

- radi ostvarenja pravne sigurnosti objektivnog pravnog poretka Republike Hrvatske te osiguranja dosljednosti sudske prakse („vidljivosti pravde“). Samo tako će se, istaknuo je Ustavni sud, osigurati i povjerenje javnosti u sudove i u sudski sustav u cjelini, a u pojedinačnim slučajevima otkloniti nedosljednost u vođenju sudske postupka na štetu podnositelja i dojam proizvoljnosti koji u naznačenim dijelovima ostavljaju sudske presude u konkretnom slučaju. Kratko rečeno, zaštititi od povrede načelo pravne sigurnosti.

Predmeti koji oslikavaju naprijed navedenu tvrdnju, primjerice su predmet *Nejdet Şahin i Perihan Şahin*⁵² (na koji se Europski sud pozvao u predmetu *Ukrkava, TOV*, § 44) kao i poznati predmeti *Grkokatolička župa Lupeni i drugi* i *Guðmundur Andri Ástráðsson protiv Islanda*.⁵³

Sažimajući Opća načela u predmetu *Nejdet Şahin i Perihan Şahin* (a posebice u § 57 koji spominje i ESLJP u u predmetu *Ukrkava, TOV*) naglasci bi bili: a) pravo na pravično suđenje mora se tumačiti u svjetlu Preambule Konvencije; b) u njoj se izjavljuje da je vladavina prava dio zajedničkog nasljeđa država ugovornica; c) kao i da je jedan od temeljnih aspekata vladavine prava načelo pravne sigurnosti; d) dugotrajnost postojanja proturječnih sudskih odluka može stvoriti stanje pravne nesigurnosti; e) ono je po prirodi takvo da smanjuje povjerenje javnosti u pravosudni sustav, dok je f) takvo povjerenje jedna od osnovnih komponenti države zasnovane na vladavini prava.⁵⁴

3.2.2. Vratimo li se korak unazad, iz citirane ustavnosudske odluke (kao i iz drugih u kojima je ovo istaknuto⁵⁵), a koje se referiraju na predmet *Nejdet Şahin i Perihan Şahin*, slijedi:

a) mogućnost postojanja proturječnih sudskih odluka karakteristika je svih sustava koji su zasnovani sukladno teritorijalnoj jurisdikciji, i to samo po sebi nije protivno Konvenciji;⁵⁶

b) proturječne odluke samo pod određenim pretpostavkama krše zahtjeve u vezi s pravičnim suđenjem iz članka 6. stavka 1. Konvencije: postoje li žduboke i dugotrajne razlike u sudskoj praksi najvišeg suda, ako domaće zakonodavstvo ne predviđa mehanizme za prevladavanje tih nedosljednosti, te, ovisno, primjenjuju li se ti mehanizmi i koji su i ako je potrebno, zadovoljavaju li učinci njihove primjene.^{57 58}

Proturječne odluke mogu biti donesene u okviru istog žalbenog suda⁵⁹ ili različitih okružnih sudova koji donose odluku u posljednjem stupnju.⁶⁰

Zadaća je država ugovornica uspostaviti takve mehanizme kojima bi se osigurala „dosljednost sudske prakse i uniformnost jurisprudencije sudova“ - dakle, odgovornost

⁵² U citiranoj ustavnosudskoj odluci Ustavni sud je detaljno prikazao Opća načela zaštite prava na pošteno suđenje kada je riječ o zaštiti načela pravne sigurnosti a upravo pozivajući se na predmet *Nejdet Şahin i Perihan Şahin* (§§ 49-59).

⁵³ [VV], zahtjev br. 26374/18, odluka od 1. prosinca 2020., § 238.

⁵⁴ *V. Paduraru protiv Rumunjske*, zahtjev br. 63252/00, ECHR 2005-XII (izvodi), § 98. *Vinčić i drugi protiv Srbije*, zahtjev br. 44698/06 i drugi, odluka od 1. prosinca 2009., § 56, Štefănică i drugi, § 38.

⁵⁵ US, U-III-5085/2021 od 12. lipnja 2024., US, U-III-910/2022 od 2. lipnja 2023., i dr.

⁵⁶ *Santos Pinto protiv Portugala*, zahtjev br. 39005/04, odluka od 20. svibnja 2008., § 41, *Nejdet Şahin i Perihan Şahin* § 51

⁵⁷ *V. Iordan Iordanov i drugi*, §§ 49-50.

⁵⁸ V. kod Gabrijela Mihelčić, Neujednačenost sudske prakse kao uzrok povrjeđivanja prava na pošteno suđenje (s dvije crtice o zastari), *Evropska revija za pravo osiguranja = European Insurance Law Review*, 18 (2018), 2; 28-34., str. 29. *et seq.*

⁵⁹ *V. Tudor Tudor*.

⁶⁰ *V. Ştefănică i drugi*.

je država organizirati svoje pravne sustave na takav način da se izbjegne usvajanje proturječnih presuda.⁶¹

3.2.3. U okviru teme kojom se bavi u radu zanimljivo je osvrnuti se na četiri odluke u kojim je Ustavni sud smatrao da je došlo do povrede prava na pošteno suđenje.

U prvom se predmetu (US, U-III-990/2019 od 19. prosinca 2019.) radilo o različitom tumačenju zastarnih rokova s naslova zahtjeva za isporuku telekomunikacijskih usluga (trogodišnji/jednogodišnji rok) gdje je Visoki trgovački sud svojim odlukama kreirao različitu sudsku praksu. Podvrgavajući takvu praksu ispitivanju kroz pretpostavke koje su *supra* iznijete, u najkraćem se može sažeti da je ocijenjeno kako nije udovoljeno trećoj od pretpostavki - nije primijenjen mehanizam prevladavanja nedosljednosti osiguran domaćim pravom/dopuštenje za ulaganje revizije.

Zaključak je „da ne preostaje drugo nego utvrditi obvezu Visokog trgovačkog suda da u predmetu u kojem je donio osporenu presudu, u odnosu na podnositelja, ponovi postupak radi ostvarenja pravne sigurnosti objektivnog pravnog poretka Republike Hrvatske te osiguranja dosljednosti sudske prakse, jer se samo na taj način osigurava i povjerenje javnosti u sudove i u sudski sustav u cjelini, a u pojedinačnim slučajevima otklanja uočena nedosljednost u vođenju sudskog postupka na štetu podnositelja ustavnih tužbi.“

Slijedeća dva predmeta još su zanimljivija jer su usmjerena upravo na reinterpretaciju jasnih zakonskih odredbi o apsolutnim i relativni zastarnim rokovim⁶² kojim se *stricto sensu* i bavi u radu. U najkraćem Ustavni sud se nije složio sa stajalištem Visokog upravnog suda da u vremenu dok se predmet po žalbi nalazi pred tim sudom ne teče relativna zastara.⁶³ Ustavni sud smatrao je da se „da se pravo na utvrđivanje porezne obveze ne odnosi samo na prvostupanjsko tijelo, već i na drugostupanjsko tijelo, koji je samim time vezano institutom zastare, i koje svoju odluku mora donijeti unutar zakonom propisanog zastarnog roka, kako onog predviđenog za apsolutnu zastaru, tako i za relativnu zastaru.“⁶⁴ U svijetlu zaštite prve sigurnosti, odnosno prava na pošteno suđenje ključan je odlomak: „Ustavni sud ocjenjuje ustavnopravno neprihvatljivim pravno stajalište izraženo u presudama ... prema kojem je samo prvostupanjsko porezno tijelo vezano institutom relativne zastare, jer je takvo stajalište protivno institutu zastare kako je on propisan relevantnim zakonskim odredbama, čime je dovedena u pitanje pravna sigurnost.“⁶⁵

U predmetu US, U-III-3491/2020 od 21. siječnja 2021. ponovno je jasno došla do izražaja komponenta reinterpretacije jasnih zakonskih odredbi. Ustavni sud kaže: „Polazeći stoga od mjerodavnih zakonskih odredbi - članaka 94. i 95. Općeg poreznog zakona te od navedenih stajališta Vrhovnog suda ... kao i Ustavnog suda ... Ustav-

⁶¹ V. *Vrioni i drugi protiv Albanije*, zahtjev br. 2141/03, odluka od 24. ožujka 2009. § 58, *Mullai i drugi protiv Albanije*, zahtjev br. 9074/07, 23. ožujka 2010., § 86 i *Brezovec*, § 66.,

⁶² V. Staničić, Frane Pitanje nastupa zastare prava poreznog tijela na utvrđivanje obveze plaćanja poreza // *Informator* (Zagreb), 6526 (2018), str. 8.-11. Staničić, Frane Praksa Ustavnog suda glede nastupa zastare utvrđivanja porezne obveze - rješenje pitanja kada se utvrđuje porezna obveza // *Pravo i porezi*, 28 (2019), 10; str. 30.-33.

⁶³ Stajalište je, u bitnom, glasilo: „Ukazuje se da relativna zastara, kada je porezna obveza već utvrđena, ne teče za vrijeme rješavanja žalbe neke od stranaka, dakle između donošenja prvostupanjskog i drugostupanjskog rješenja, to u konkretnom slučaju nije nastupila zastara.“

⁶⁴ Pozvao se na predmete U-III-5237/2016 od 5. srpnja 2020., U-III-3069/2017 od 9. srpnja 2019., U-III-4792/2017 od 9. srpnja 2019., U-III-5057/2016 od 9. srpnja 2019.

⁶⁵ US, U-III-4152/2018 od 13. siječnja 2021.

ni sud ocjenjuje ustavnopravno neprihvatljivim pravno stajalište izraženo u osporenim presudama upravnih sudova - prema kojem je samo prvostupanjsko porezno tijelo vezano institutom zastare - jer je takvo stajalište protivno institutu zastare propisanom relevantnim zakonskim odredbama, čime je dovedena u pitanje pravna sigurnost.“

U posljednjem predmetu (U-III-2086/2018 od 9. travnja 2019.⁶⁶) promatrano je pitanje troškova upravnog postupka povodom zaključaka sa sjednice sudaca Visokog upravnog suda od 12. veljače 2018. nakon što je ukinut članak 79. Zakona o upravnim sporovima⁶⁷ (da svaka stranka snosi troškove postupka).⁶⁸

Ocjenjeno je da „navedeni zaključak ... proizvodi učinke usporedive s onima koje je proizvodio ukinuti članak 79. ZUS-a ... u suprotnosti je sa stajalištem Ustavnog suda prema kojem postupak ne može biti pravičan ako se ne osigura da stranka koja spor izgubi plati protivnoj stranci troškove postupka koji su, u biti, izazvani nezakonitim aktom ili postupanjem države ili javnopravnih tijela.“

Najvažnije su za ovaj rad misli Ustavnog suda o „ustavnopravno neprihvatljivoj interpretaciji jasne odredbe zakona na štetu prava pojedinaca“ i zaključak da je „nedopustivo u pravnom poretku utemeljenom na vladavini prava i zaštiti ljudskih prava zaključkom suda ... zanemariti načelna stajališta i razloge zbog kojih je Ustavni sud ukinuo raniju zakonsku odredbu i zbog kojih je zakonodavac izmijenio članak 79. ZUS-a i time ... onemogućiti strankama ostvarivanje Ustavom zajamčenog prava na pristup sudu.“

3.3. Opća načela u predmetu *Ukrkava, TOV*

3.3.1. *Opća načela* u zaštiti prava na pošteno suđenje u njegovu povrijeđenom aspektu u predmetu *Ukrkava, TOV* dana su u odlomcima odluke §§ 42-45.

Prva je stepenica pozivanje Suda na postupanje u skladu s člankom 19. Konvencije i dužnošću da se osigura da države ugovornice poštuju preuzete obveze, pa imajući u vidu načelo supsidijarnosti i supsidijarnu narav sustava Konvencije, ESLJP naglašava (kao što redovito čini) da njegova zadaća nije „baviti se navodnim pogreškama u utvrđivanju činjenica koje je počinio nacionalni sud, osim ako i u onoj mjeri u kojoj su one mogle povrijediti prava i slobode zaštićene Konvencijom i osim ako je očito proizvoljna,“ (*Ukrkava, TOV* § 42).⁶⁹

Sljedeći korak uključuje podcrtavanje uloge četvrte instancije: „Na nacionalnim je sudovima tumačenje domaćeg prava i otklanjanje dvojbi koje prate nacionalno zakonodavstvo⁷⁰ i ESLJP ne intervenira u tumačenja ponuđena od domaćih sudova posebice kada je riječ o procesnim pitanjima kao npr. onim koji se tiču računanja rokova, izuzev kada su očito proizvoljna i nesukladna Konvenciji, *Ukrkava, TOV*, § 43.

Sve dosada navedeno, zapravo se, može pročitati uvijek kada Europski sud govori o zaštiti prava na pošteno suđenje. U pravilu, na trećoj stepenici, okreće se zaštiti konkretnog povrijeđenog vida prava na pošteno suđenje i u skladu s tim koji od

⁶⁶ NN, br. 49/2019.

⁶⁷ Riječ je bila o tekstu u varijanti: NN, br. 20/10 i 143/12, dalje: ZUS/16.

⁶⁸ US, U-I-2753/2012 U-I-4710/2013, U-I-3341/2012 U-I-4746/2013, U-I-567/2013 U-I-928/2014, U-I-732/2013 U-I-1395/2014, U-I-2592/2013 U-I-1899/2014, U-I-2649/2013 U-I-3230/2014 i U-I-4164/2013 od 27. rujna 2016.

⁶⁹ V. *Kononov protiv Latvije* [VV], zahtjev br. 36376/04, ECHR 2010. § 189, i *Vasiliauskas protiv Litve* [VV], zahtjev br. 35343/05, ECHR 2015., § 160.

⁷⁰ *Rohlena protiv Češke Republike* [VV], zahtjev br. 59552/08, ECHR 2015. § 51, i *Jidic protiv Rumunjske*, zahtjev br. 45776/16, odluka od 18. veljače 2020, § 83.

povrijeđenih aspekata članka 6. stavka 1. Konvencije štiti oblikuje i nastavlja s općim načelima zaštite prije nego što će prijeći na obilježja konkretnog predmeta primjenjujući ta opća načela na pojedinačni slučaj.

U predmetu *Ukrkava, TOV* naglašava najširu razinu zaštite prava i kaže: a) da se pravo na pošteno suđenje mora tumačiti u svjetlu Preambule Konvencije, b) budući da ona proglašava vladavinu prava dijelom zajedničke baštine država ugovornica, c) da je jedan od temeljnih aspekata vladavine prava načelo pravne sigurnosti, d) da ono, između ostalog, jamči stabilnost pravnih situacija i pridonosi povjerenju u rad sudova, e) dok neujednačena sudska praksa stvara stanje pravne nesigurnosti koje (očekivano) vodi smanjenju povjerenja u pravosudni sustav, a ono je jedna od bitnih sastavnica države utemeljene na vladavini prava.⁷¹

Sada dolazimo da najvažnijeg u predmetu *Ukrkava, TOV*, točnije do „opisa“ povrede u konkretnom slučaju. Na razini općih načela, Europski sud ističe da bi (uzimajući u obzir sve naprijed navedeno): f) bilo protivno načelu pravne sigurnosti sadržanom u Konvenciji ako bi domaći sudovi mogli donositi odluke protivne zakonu (*contra legem*) i g) tako nepredvidivo tumačiti odredbe domaćeg prava, izvan svake razumne sudske diskrecije⁷² *Ukrkava, TOV*, § 44.

Naglasak je da je protivno načelu pravne sigurnosti sadržanom u Konvenciji - ako se prihvati da nacionalni sudovi država ugovornica sude protivno zakonu i na nepredvidiv način tumače odredbe domaćeg prava - reinterpreтираjući, odnosno temeljeći zaključke na apstraktnoj tvrdnji izvan svake razumne sudske diskrecije.

3.3.2. Već je prije bilo riječi o fluidnost granica čak i kada se određeni činjenični supstart može podvrći ispitivanju kroz prizmu više konvencijskih prava. Tim je nezahtjevnije oštro odjeljivati fino tkivo zaštite prava na pošteno suđenje u ovom segmentu. Zato su zanimljivi primjeri iz *infra* navedenih predmeta.

U predmetu *Anđelović* povreda članka 6. stavka 1. Konvencije utvrđena je jer su izostali razlozi presuđenja, jedna specifična kategorija koju Europski sud zove „(ne)davanje odgovora na glavno pravno pitanje u predmetu.“⁷³ U predmetu je utvrđena povreda (§ 29)⁷⁴ do koje je, inicijalno, došlo jer srpski sud nije primijenio jasan i nedvosmislen radnopravni propis i slijedom toga donio odluku koja se „temeljila na apstraktnoj tvrdnji sasvim izvan bilo kakve razumne sudske diskrecije ... (dapače) u pobijanoj presudi u cijelosti je izostala veza između utvrđenog činjeničnog stanja, mjerodavnog prava i ishoda postupka,“ (§ 27).

U spomenutom hrvatskom predmetu *Pantolon*, a riječ je bila o predmetu u kaznenoj stvari, Sud je zaključio da su domaći sudovi postupali *contra legem* - nepredvidljivo tumačili mjerodavne odredbe Zakona o oružju na štetu podnositelja zahtjeva⁷⁵ i povrijedili članak 7. Konvencije (§ 54). Ova povreda iz predmeta *Pantolon*, iako, ESLJP-u potpuno

⁷¹ *Nejdet Şahin i Perihan Şahin* § 57.

⁷² *Anđelković*, § 27, *Pantolon protiv Hrvatske*, zahtjev br. [2953/14](#), odluka od 19. studenoga 2020., § 52.

⁷³ V. Mihelčić, Gabrijela, Poučak iz predmeta *Cvetković protiv Republike Hrvatske* - uloga (ne)davanje odgovora na glavno pravno pitanje u predmetu u zaštiti prava na pošteno suđenje, Hrvatski časopis za osiguranje, br. 10. 2024., str. 59.-82., str. 71. *et seq.*

⁷⁴ V. za historijat predmeta, *ibidem*.

⁷⁵ *Usp. Başkaya i Okçuoğlu protiv Turske* [VV], zahtjev br. 23536/94 i 24408/94, ECHR 1999-IV, § 42.

nesporna (razlozi konkretnog slučaja dani su u § 51⁷⁶), a koja je uzrokovala povredu spomenutog članka 7. Konvencije, ipak, nema obilježja „uskrate pravde“ (engl. *denial of justice*)⁷⁷ kako se u slučaju „bjelodanog“ neprimjenjivanja relevantnog propisa i donošenja proizvoljne odluke dogodilo u predmetu Anđelković kada je kazano „Dapače, veza između utvrđenih činjenica, prava koje je primijenjeno i ishoda postupka, u cijelosti je izostala u spornoj presudi. Sud, stoga, smatra da se takva proizvoljna odluka srpskog suda svodi na uskraćivanje pravde podnositelju zahtjeva“⁷⁸ Anđelković, § 27.

Sve ovo, naravno ne znači da zahtjevi pravne sigurnosti i zaštite legitimnog poverenja javnosti ne dopuštaju da se sudska praksa izmijeni. Njezin razvoj, *per se*, nije u suprotnosti pravilnom provođenju pravde budući da bi neodržavanje dinamičnog i evolutivnog stajališta stvorilo rizik od sprečavanja reforme ili napretka,⁷⁹ *Ukrkava, TOV*, § 45.

3.4. „Točka na i“ u predmetu *Ukrkava, TOV*

U predmetu *Ukrkava, TOV* povreda pravne sigurnosti „počivala“ je na reinterpretaciji „nedvosmislene“ relevantne odredbe ukrajinskog članak 88. stavak 1. Zakona o javnom bilježništvu koji je predviđao prekluzivne/zastarne rokove hipotekarnog ugovora o kreditu za potvrdu izvršnosti po javnom bilježniku, a s obzirom je li riječ o fizičkim ili pravnim osobama izriekom predviđajući da u potonjem slučaju (za pravne osobe) iznosi godinu dana. Razlozi koje je ponudio Vrhovni sud, a Europski sud, zapravo, i ne raspravlja o njima meritorno, po njegovoj su ocjeni neprihvatljivi u slučaju kada jasna odredba izriekom određuje kako je kazano - gubitak prava istekom jednogodišnjeg roka kada su stranke pravne osobe.

Istaknuvši da je zadaća izvršne vlasti (što ona i čini) donošenje propisa i predviđanje različitih uređenja (koja mogu biti podvrgnuta kritici), a kraj činjenice da i ukrajinski Ustavni sud vrlo jasno artikulira da uređenje nije nesukladno ustavnopravnom sustavu, ESLJP ističe da ne vidi kako u predmetu *Ukrkava, TOV* ima mjesta primjeni zaključaka iz predmeta *Valverde Digon* i „opravdanja“ za postupanje Vrhovnog suda.⁸⁰

⁷⁶ Prema ocjeni ESLJP-a, slijedeći razlozi bili su od odlučne važnosti: „da je člankom 4. Zakona o oružju podvodno oružje namijenjeno ribolovu, koje uključuje podvodne puške, bilo je izričito isključeno iz pojma oružja; da nije osporeno da je (neprijavljena) puška pronađena u prtljažniku automobila zajedno s ostalom opremom za plažu; da su podvodne puške i oružja s tetivom bili su različito definirani u Zakonu o oružju; da nije osporeno da domaći sudovi nisu pregledali pušku; da nisu dostavljene druge domaće odluke iz kojih bi proizlazio zaključak da domaći sudovi smatraju da su podvodne puške oružje; da nije osporeno da za podvodne puške nije potrebna dozvola (potrebna za oružje prema Zakonu o oružju), i sl.

⁷⁷ V. detaljnije Mihelčić Gabrijela, Marochini Zrinski Maša, Uskraćena pravda - Nova/stara komponenta prava na pristup sudu u svijetlu subordinacije države i jedinica lokalne samouprave Vukovar (u objavi)

⁷⁸ V. u svijetlu ocjene dokaza, *Khamidov protiv Rusije*, zahtjev br. 72118/01, odluka od 15. studenog 2007., § 175, i kao suprotno, *Camilleri protiv Malte*, zahtjev br. 51760/99, odluka od 16. ožujka 2000.

⁷⁹ *Nejdet Şahin i Perihan Şahin*, § 58.

⁸⁰ Naglašava da je različita praksa između građanskopravnog uređenja i uređenja iz javno-bilježničkog akta duga dva desetljeća i da poželjnost jedinstvenog pristupa koji ističe Vrhovni sud može biti važno, ali da on nije spomenuo ozbiljne štetne posljedice koje su se ostvarile (unatoč spomenutom postojanju različitih rokova više od dva desetljeća), a kako bi opravdala tako radikalnu promjenu tumačenja.

U tom je predmetu Europski sud pružio zaštitu povrijeđenom pravu na mirno uživanje imovine iz članka 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju. Ne ulazeći detaljnije u predmet, ESLJP je smatrao da legitimno očekivanje podnositeljice uživa zaštitu s naslova ove odredbe jer - u slučaju kada su se pretpostavke predviđene nacionalnim pravom za ostvarenje „bilo kojeg oblika naknada ili mirovine promijenili, pa se im podnositelj više ne udovoljava - „može biti opravdano u pojedinačnom slučaju, u okolnostima tog slučaja, pažljivo ispitati postojanje dovoljno utvrđenog, materijalnog vlasničkog interesa prema domaćem pravu.“⁸¹ U predmetu *Valverde Digon* naglašeno je da ovo postupanje traži zahtjevi „pravne sigurnosti i vladavine prava, koji pripadaju temeljnim vrijednostima kojima je prožeta Konvencija.“⁸²

U navedenom predmetu ESLJP naglašava stajališta koja je već ranije istaknuo po ovim pitanjima, npr. u predmetu *Béláné Nagy protiv Mađarske*⁸³ kao jednom od tzv. *key case*, u kojem se (ne ulazeći u detalje) radilo o sličnim pitanjima gubitka prava s naslova invalidske mirovine. I u ovom je predmetu pružena zaštita prava na mirno uživanje imovine zaštićenom člankom 1. Protokolom br. 1. uz Konvenciju (§ 126), a zbog čega dalje nisu promatrane povrede s naslova članka 8. Konvencije (§ 127). Stav Europskog suda u ovom predmetu „u dlaku je jednak.“ Sud se pozvao i na još jedan *key case* - švicarski predmet *Beeler protiv Švicarske*.⁸⁴ Zaključci su vrlo slični, a povreda je utvrđena s obzirom na članak 14. Konvencije u vezi s člankom 8. Konvencije (§ 116).

III. Umjesto zaključka

Za kraj, kao zamjenu zaključku, korisno je kazati nekoliko riječ o jednom pitanju o kojem se „izbjegavalo“ govoriti. Naime, postoje slučajevi u praksi Europskog suda kada je pravna sigurnost kao načelo došla „u sukob“ s pojedinim konvencijskim pravom ili načelom i kada su sudovi morali „odvagati“ i odlučiti kojem načelu/pravu će u konkretnom predmetu dati prednost.

Dobar je primjer predmet *Sanofi Pasteur protiv Francuske*⁸⁵ u kojem je riječ bila o slučaju „u kojem se pravo jedne strane prema Konvenciji sukobljavalo s pravom druge stranke iz Konvencije: s jedne strane, pravo tvrtke podnositelja zahtjeva na pravnu sigurnost, a s druge, pravo treće osobe na sud.“⁸⁶ „U takvim slučajevima, balansiranje pojedinačnih interesa, koje može biti kontradiktorno, teško je i države ugovornice moraju imati široko polje slobodne procjene u tom pogledu“⁸⁷ ... Štoviše, posebno što se tiče potrebnog balansiranja... između prava žrtve na pristup sudovima i prava tuženika na pravnu sigurnost.“⁸⁸

Također, u još jednoj vrlo zanimljivoj odluci u kojoj je, pak, došlo do sukoba prava *bona fide* kupca na pravnu sigurnost i prava na poštovanje doma ranjive pojedinke, a

⁸¹ *Béláné Nagy*, § 89 i *Beeler*, § 57.

⁸² *Valverde Digon*, § 53.

⁸³ [VV], zahtjev br. [53080/13](#), odluka od 13. prosinca 2016., § 89.

⁸⁴ [VV], zahtjev br. [78630/12](#), odluka od 11. listopada 2022., § 57.

⁸⁵ Zahtjev br. 25137/16, presuda od 13. veljače 2020.

⁸⁶ *Sanofi Pasteur*, § 56.

⁸⁷ *V. MGN Limited protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, zahtjev br. 39401/04, odluka od 18. siječnja 2011., § 142 i *Ashby Donald i drugi protiv Francuske*, zahtjev br. 36769/08, odluka od 10. siječnja 2013., § 40.

⁸⁸ *Ibidem.*, §§ 57 i 58.

riječ je o predmetu *Zehentner protiv Austrije*,⁸⁹ dane su važne upute.⁹⁰ Ključno je (op. aut.), da „odstupanja od tog načela mogu biti opravdana kada su nužna zbog okolnosti od značajnog i uvjerljivog karaktera ... U ovom slučaju, ni zaštita savjesnog kupca ni opći interes očuvanja pravne sigurnosti nisu dovoljni da prevladaju nad činjenicom da je podnositeljica zahtjeva, koja nije imala pravnu sposobnost bila lišena svog doma bez mogućnosti učinkovitog sudjelovanja u postupku i bez mogućnosti da sudovi ocijene proporcionalnost poduzete mjere. Slijedi da je zbog nedostatka postupovnih jamstava došlo do povrede članka 8. Konvencije u ovom slučaju.“⁹¹

Literatura:

Grbić, Sanja, Pošteno suđenje u građanskim postupcima u Hrvatskoj u svjetlu članka 6., stavka 1. Europske konvencije o ljudskim pravima, Pravni fakultet u Rijeci, Rijeka, 2014.

Guide on Article 6 of the European Convention on Human Rights (verzija 31. kolovoza 2024.), Council of Europe/European Court of Human Rights, 2024., https://ks.echr.coe.int/documents/d/echr-ks/guide_art_6_civil_eng,

Mihelčić Gabrijela, Marochini Zrinski Maša, Uskraćena pravda - Nova/stara komponenta prava na pristup sudu u svjetlu subordinacije države i jedinica lokalne samouprave Vukaovar (u objavi)

Mihelčić Gabrijela, Polić, Tajana, Jesu li postupovna jamstva dobila novo ruho u ovrši na nekretnini?, Zbornik pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 46, br. 1, str. 15.-35. (2025).

Mihelčić, Gabrijela, Marochini Zrinski, Maša, Utjecaj konvencijskih načela tumačenja na pojedine građanskopravne institute (odabrana pitanja), Zbornik radova Pravnog fakulteta u Nišu, 2018., br. 1 vol. 78. str. 127.-148.

Mihelčić, Gabrijela, Neujednačenost sudske prakse kao uzrok povrjeđivanja prava na pošteno suđenje (s dvije crtice o zastari), Evropska revija za pravo osiguranja = European Insurance Law Review, 18 (2018), 2; 28-34.

Mihelčić, Gabrijela, Poučak iz predmeta *Cvetković protiv Republike Hrvatske* - uloga (ne)davanje odgovora na glavno pravno pitanje u predmetu u zaštiti prava na pošteno suđenje, Hrvatski časopis za osiguranje, br. 10. 2024., str. 59.-82.

Omejec, Jasna, Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u praksi Europskog suda za ljudska prava, Strasbourški *acquis*, Novi informator, Zagreb, 2013.

⁸⁹ *Zehentner protiv Austrije* (zahtjev br. 20082/02, presuda od 16. srpnja 2009.) §§ 63-65.

⁹⁰ Najprije je istaknuto da Sud primjećuje „... da je navedeni rok služio za zaštitu savjesnog kupca i općih interesa učinkovite provedbe pravde te očuvanja pravne sigurnosti. Ipak, osobe koje nemaju pravnu sposobnost posebno su ranjive, te države stoga mogu imati pozitivnu obvezu prema članku 8. da im osiguraju posebnu pravnu zaštitu ... općenito može postojati opravdan razlog za postojanje apsolutnog roka za podnošenje žalbe protiv sudske prodaje nekretnine, u slučajevima koji se tiču osoba bez pravne sposobnosti potrebno je posebno obrazloženje. Sud primjećuje da Vrhovni sud nije dao takvo obrazloženje niti je proveo bilo kakvo vaganje suprotstavljenih interesa, odnosno interesa savjesnog kupca s jedne strane i dužnika bez pravne sposobnosti s druge strane. ... Što se tiče argumenta Vlade da je apsolutni rok služio općem interesu očuvanja pravne sigurnosti, Sud ponavlja svoju ustaljenu sudsku praksu u kontekstu članka 6. stavka 1. Više je puta naveo da je jedan od temeljnih aspekata vladavine prava načelo pravne sigurnosti, koje među ostalim zahtijeva da, kada sudovi konačno riješe određeno pitanje, njihova odluka ne smije biti dovedena u pitanje.“

⁹¹ *Zehentner*, §§ 63-65.

Staničić, Frane Pitanje nastupa zastare prava poreznog tijela na utvrđivanje obveze plaćanja poreza // Informator (Zagreb), 6526 (2018), 8.-11.

Staničić, Frane Praksa Ustavnog suda glede nastupa zastare utvrđivanja porezne obveze – rješenje pitanja kada se utvrđuje porezna obveza // Pravo i porezi, 28 (2019), 10; 30.-33.

Odluke Europskog suda:

Anđelković protiv Srbije, Zahtjev br. 1401/08, odluka od 9. travnja 2013.

Ashby Donald i drugi protiv Francuske, zahtjev br. 36769/08, odluka od 10. siječnja 2013.

Başkaya i Okçuoğlu protiv Turske [VV], zahtjev br. 23536/94 i 24408/94, ECHR 1999-IV.

Beeler protiv Švicarske, [VV], zahtjev br. 78630/12, odluka od 11. listopada 2022.

Beian protiv Rumunjske (br. 1), zahtjev br. 30658/05, ECHR 2007-XIII (izvod)

Béláné Nagy protiv Mađarske, [VV], zahtjev br. 53080/13, odluka od 13. prosinca 2016.

Brezovec protiv Hrvatske, zahtjev br. 3488/07, presuda od 29. ožujka 2011.

Brumărescu protiv Rumunjske, [VV], zahtjev br. 28342/95, ECHR 1999-VII

Camilleri protiv Malte, zahtjev br. 51760/99, odluka od 16. ožujka 2000.

Christine Goodwin protiv Ujedinjenog Kraljevstva, [VV] zahtjev br. 28957/95, presuda od 11. srpnja 2002.

Dolenec protiv Hrvatske, zahtjev br. 25282/06, odluka od 26. studenoga 2009.

Gashi protiv Hrvatske, zahtjev br. 32457/05, odluka od 13. prosinca 2007.

Gil Sanjuan protiv Španjolske, zahtjev br. 48297/15, odluka od 26. svibnja 2020.

Grkokatolička župa Lupeni i drugi protiv Rumunjske, [VV], zahtjev br. 76943/11, ECHR 2016 (izvadci)

Guðmundur Andri Ástráðsson protiv Islanda, [VV], zahtjev br. 26374/18, odluka od 1. prosinca 2020.

Hanževački protiv Hrvatske, zahtjev br. 49439/21, presuda od 5. rujna 2023.

Iordan Iordanov i drugi protiv Bugarske, zahtjev br. 23530/02, odluka od 2. srpnja 2009.

Jidic protiv Rumunjske, zahtjev br. 45776/16, odluka od 18. veljače 2020.

Khamidov protiv Rusije, zahtjev br. 72118/01, odluka od 15. studenog 2007.

Kononov protiv Latvije [VV], zahtjev br. 36376/04, ECHR 2010.

Kutić protiv Hrvatske, zahtjev br. 48778/99, odluka od 1. ožujka 2002.

Légrand protiv Francuske, Zahtjev br. 23228/08, odluka od 26. svibnja 2011.

Marić protiv Hrvatske, zahtjev br. 50132/12, presuda od 12. lipnja 2014.

MGN Limited protiv Ujedinjenog Kraljevstva, zahtjev br. 39401/04, odluka od 18. siječnja 2011.

Mullai i drugi protiv Albanije, zahtjev br. 9074/07, 23. ožujka 2010.

Nejdet Şahin i Perihan Şahin protiv Turske, [VV], zahtjev br. 13279/05, odluka od 20. listopada 2011.

Nina Dimitrova protiv Bugarske, zahtjev br. 40669/16, odluka od 16. travnja 2024.

Paduraru protiv Rumunjske, zahtjev br. 63252/00, ECHR 2005-XII (izvodi),

Pantolon protiv Hrvatske, zahtjev br. 2953/14, odluka od 19. studenoga 2020.

Petko Petkov protiv Bugarske, zahtjev br. 2834/06, odluka od 19. veljače 2013.

Rio Prada protiv Španjolske, zahtjev br. 42750/09, presuda od 21. listopada 2013.

Roblena protiv Češke Republike [VV], zahtjev br. 59552/08, ECHR 2015.

- Sanofi Pasteur protiv Francuske*, Zahtjev br. 25137/16, presuda od 13. veljače 2020.
- Santos Pinto protiv Portugala*, zahtjev br. 39005/04, odluka od 20. svibnja 2008.
- Scoppola protiv Italije (br. 2)*, zahtjev br. 10249/03, presuda od 17. rujna 2009.
- Ștefăniță i drugi protiv Rumunjske*, zahtjev br. 38155/02, odluka od 2. studenoga 2010.
- Sunday Times protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, Zahtjev br. 6538/74, presuda od 26. travnja 1979.
- Ternovszky protiv Mađarske*, zahtjev br. 67545/09, presuda od 14. ožujka 2011.
- Tudor Tudor protiv Rumunjske*, zahtjev br. 21911/03, odluka od 24. ožujka 2009.
- Ukrkava, TOV protiv Ukrajine*, zahtjev br. 10233/20, odluka od 6. veljače 2025.
- Valverde Digon protiv Španjolske*, Zahtjev br. 22386/19, odluka od 26. siječnja 2023., § 53.
- Vasilianskas protiv Litve [VV]*, zahtjev br. 35343/05, ECHR 2015.
- Vinčić i drugi protiv Srbije*, zahtjev br. 44698/06 i drugi, odluka od 1. prosinca 2009.
- Vrioni i drugi protiv Albanije*, zahtjev br. 2141/03, odluka od 24. ožujka 2009.
- Vusić protiv Hrvatske*, zahtjev br. 48101/07, presuda od 1. srpnja 2010.
- Zebentner protiv Austrije*, zahtjev br. 20082/02, presuda od 16. srpnja 2009.

Gabrijela MIHELČIĆ, PhD., Full Professor
Faculty of Law, University of Rijeka
gabrijela.mihelcic@pravri.uniri.hr

Maša MAROCHINI ZRINSKI, PhD., Associate Professor
Constitutional Court of the Republic of Croatia
Masa_Marochini_Zrinski@usud.hr

REINTERPRETATION OF “UNEQUIVOCAL” RELEVANT PROVISIONS – A VIOLATION OF THE PRINCIPLE OF LEGAL CERTAINTY

Summary: *This paper examines the principle of legal certainty, considering, in accordance with prevailing legal theory, its conceptualization as: an integral component of the broader notion of the rule of law; its relationship with quality of legislation; and its manifestation within the context of the right to a fair trial—the latter constituting the central point of the paper.*

When legal certainty is considered as an element of the rule of law, it is typically reflected through the principles of legal predictability, the prohibition of retroactive legal effect, and the doctrine of res judicata. These dimensions are marked by the recognition that a rigid demarcation between individual legal categories proves to be both demanding and often conceptually unsound.

Beyond its relevance in the context of the European Convention on Human Rights (ECHR), as protected under the Council of Europe framework, the principle of legal certainty also features prominently within the legal instruments of the European Union and the guarantees they provide. In the context of the ECHR, legal certainty is not only associated with Article 6(1)—the right to a fair hearing in civil proceedings—but also intersects with the protection of other Convention rights, particularly the derogable rights enshrined in Articles 8 - 11.

In conclusion, the research in this paper confirmed the thesis that legal certainty permeates all protected aspects of the right to a fair trial and the very essence of that right. Nevertheless, it is important to bear in mind that a stricter separation of these categories is very ungrateful.

Keywords: *right to a fair trial, legal certainty*